

CIG-Saúde Laboral

Boletín nº 39

Nº 39 XULLO 2021 CIG - GABINETE TÉCNICO CONFEDERAL DE SAÚDE LABORAL www.cigsaudelaboral.org

SUMARIO

ANÁLISE/OPINIÓN

DESIGUALDADE, TRABALLO E XUSTIZA SOCIAL

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

INFORMACIÓN TÉCNICA

RISCO QUÍMICO

RISCO QUÍMICO:

FICHAS DE DATOS DE SEGURIDADE

INFORMACIÓN

REAL DECRETO 427/2021, do 15 de maio, polo que se modifica o Real Decreto 665/1997, do 12 de maio, sobre a protección dos traballadores contra os riscos relacionados coa exposición a axentes canceríxenos durante o traballo

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

SABÍAS QUE..?

NANOTECNOLOXÍA: UN RISCO DE DIFÍCIL PREVENCIÓN

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

ANÁLISE/OPINIÓN

SINDICALISMO E PREVENCIÓN

Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

EDITA: Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral

Desigualdade, traballo e xustiza social

FINANCIADO POR:

CÓD. ACCIÓN: PTE ASIGNACIÓN

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE TRABAJO
Y ECONOMÍA SOCIAL

FUNDACIÓN
ESTATAL PARA
LA PREVENCIÓN
DE RIESGOS
LABORALES, F.S.P.

Confederación Intersindical Galega

Risco químico: fichas de datos de seguridade

Una ficha de datos de seguridade (FDS) (en inglés, Safety Data Sheet ou SDS) é un documento que indica as particularidades e as propiedades dunha determinada substancia para o seu uso máis axeitado. Está pensada para indicar os procedementos adecuadamente ordenados para traballar coas substancias dunha maneira segura. En definitiva, o obxectivo da FDS é informar de forma efectiva e suficiente ao usuario profesional do perigo do produto para a saúde, a seguridade e o medio ambiente. Esta información é esencial para unha análise efectiva dos perigos asociados a un produto determinado e é básica para xestionar os riscos laborais debidos á presenza de axentes químicos nos postos de traballo.

Utilidade das Fichas de Datos de Seguridade (FDS)

A información sobre o perigo dos produtos químicos, xa sexan substancias ou preparados (mestura de dúas ou máis substancias), é imprescindible para coñecer o risco que a súa manipulación presenta e en consecuencia adoptar os métodos de traballo adecuados para a protección da saúde e o medio ambiente. Neste tema, as fichas de datos de seguridade dos produtos químicos constitúen unha ferramenta fundamental que achega información non soamente sobre o perigo dos produtos senón sobre aspectos tales como a xestión de residuos, primeiros auxilios ou datos fisicoquímicos de gran axuda na manipulación dos mesmos.

Criterios básicos de elaboración e posta a disposición

A ficha de datos de seguridade (FDS), tanto para substancias como para preparados, debe ser facilitada ao destinatario no momento da primeira entrega do produto perigoso, ou mesmo antes, para que poida tomar

as medidas necesarias encamiñadas a previr posibles riscos na súa utilización. Nela deben constar os datos necesarios para a protección das persoas e do medio ambiente. O fabricante, o importador ou o distribuidor pode comunicar esta ficha sobre papel ou en forma electrónica e debe facer partícipe ao destinatario de calquera nova información pertinente sobre o produto.

Os criterios básicos a ter en conta para a elaboración destas fichas poden resumirse en:

a) Proporcionar datos que permitan identificar o produto e ao fabricante ou subministrador, así como un número de teléfono onde efectuar consultas de emerxencia.

b) Informar sobre os riscos e perigos do produto respecto a:

- Inflamabilidade.
- Estabilidade e reactividade.
- Toxicidade.
- Posibles lesións por inhalación, ingestión ou contacto dérmico.
- Primeiros auxilios.
- Ecotoxicidade.

c) Formar ao usuario do produto sobre:

- Comportamento e características.
- Correcta utilización (manipulación, almacenamento, eliminación, etc.).
- Controis de exposición.
- Medios de protección (individual ou colectiva) a utilizar no caso de que o control non fose do todo eficaz ou en caso de emerxencia.
- Actuacións a realizar en caso de accidente: extintores adecuados contra incendio, control e neutralización de derrames, etc.

Descrición dunha ficha de datos de seguridade

A normativa non especifica un formato estándar obrigatorio para a ficha de datos de seguridade, xa sexa dun preparado ou dunha substancia perigosa, pero si establece un tipo de información que debe ser incluída na mesma

de forma obrigatoria tal e como se recolle de seguido.

AS 16 SECCIÓNS OBRIGATORIAS DUNHA FDS

A ficha de datos de seguridade, debe contar coas seguintes 16 seccións:

1. Identificación da substancia ou a mestura e da sociedade ou empresa

Inclúense os datos de identificación da substancia ou mestura, así como os usos aos que está destinada e os usos desaconsellados. Tamén se informa sobre os datos do proveedor da ficha de datos de seguridade e o teléfono de emerxencia.

2. Identificación do perigo

Inclúese a clasificación de perigo da substancia química e o modo en que debe etiquetarse (pictogramas de perigo, indicacións de perigo e consellos de seguridade).

3. Composición/información sobre os compoñentes

Identifícase a substancia, mestura ou ingredientes que deben terse en conta na clasificación de perigo xeral e/ou que están presentes en concentracións que superan determinados niveis de alerta. Estes datos levan aparellados os Valores Límite de Exposición Profesional.

4. Primeiros auxilios

Ofrécese información sobre as medidas de primeiros auxilios que deben adoptarse en caso de exposición accidental ao produto químico.

5. Medidas de loita contra incendios

Entre outros, descríbense as medidas para aplicar en caso dun incendio no que estea presente o produto químico e os posibles perigos derivados (produtos de combustión perigosos ou riscos de explosión de nube de vapor).

6. Medidas en caso de vertedura accidental

Ofrécese recomendacións sobre como tratar as fugas ou os derrames accidentais de produtos químicos, para previr ou minimizar os posibles efectos adversos.

7. Manipulación e almacenamento

Infórmase sobre como manipular e almacenar os produtos químicos en condicións de seguridade, co fin de evitar incidentes potencialmente perigosos. A información é adecuada aos usos identificados e ás propiedades da substancia química. Así mesmo, debe ser coherente con calquera escenario de exposición facilitado.

8. Controis de exposición/protección individual

Proporcionase información importante sobre os Valores Límite de Exposición e as medidas de control da exposición. A información se adecúa ás propiedades dos produtos químicos e a todos os usos previstos.

9. Propiedades físicas e químicas

Infórmase sobre as propiedades físicas e químicas básicas da substancia química ou a mestura (como a aparencia, o cheiro, o pH, o punto de ebulición, etc.) que son pertinentes para a clasificación e para os perigos. Tamén sobre as propiedades físicas e químicas que non son pertinentes ou respecto ás que non se dispón de información e o motivo da devandita carencia.

10. Estabilidade e reactividade

Información sobre a estabilidade da substancia ou da mestura, as reaccións perigosas que poderían darse en certas condicións de uso ou

de producirse unha emisión ao medio ambiente, as condicións que deben evitarse, os materiais incompatibles e os produtos de descomposición perigosos.

11. Información toxicolóxica

Esta sección está destinada principalmente a profesionais médicos, profesionais da seguridade e saúde no traballo e toxicólogos e ofrece información detallada sobre as posibles vías de exposición, os síntomas provocados polas características físicas, químicas e toxicolóxicas da substancia, a mestura e/ou o subproduto coñecido e os efectos adversos inmediatos ou retardados, incluídos os efectos crónicos producidos por unha exposición a curto e longo prazo.

12. Información ecolóxica

Descríbense os efectos dos produtos químicos se estes se liberan no medio ambiente e que sucede co produto químico despois da súa emisión ao mesmo (o seu destino final no medio ambiente). O modo en que o produto químico se someteu a ensaios de toxicidade, per-

sistencia e degradabilidade, potencial bioacumulativo e mobilidade no chan, xunto aos resultados dos ensaios, e os resultados dunha avaliación PBT (substancias persistentes, bioacumulables e tóxicas) e mPmB (substancias moi persistentes e moi bioacumulables).

13. Consideracións relativas á eliminación

Esta sección informa sobre a adecuada xestión de residuos da substancia ou mestura e os métodos de tratamento apropiados dos residuos de substancias ou mesturas. Se os residuos inclúen envases contaminados, tamén debería facilitarse asesoramento sobre métodos de tratamento de envases contaminados, segundo proceda.

14. Información relativa ao transporte

Nesta sección da ficha de datos de seguridade facilitarase información básica sobre a clasificación para o transporte ou a expedición por estrada, ferrocarril, mar, vías navegables interiores ou aire das substancias ou as mesturas.

15. Información regulamentaria

Ofrécese información en relación á lexislación sobre seguridade e saúde e sobre medio ambiente específica do produto químico, e se leva a cabo unha valoración da seguridade química (VSQ). Deberá indicarse nesta sección se unha substancia está suxeita a calquera restrición ou autorización.

16. Información adicional

Inclúe a información pertinente que non se incluíu nas seccións anteriores.

Obrigacións específicas da FDS

- a) É obrigatorio contar cunha FDS cando a substancia ou mestura é perigosa (segundo o CLP, DSD ou DPD) ou se considera PBT, mPmB ou SET (de conformidade co Regulamento REACH).
- b) Debe incluír o correo electrónico do proveedor.
- c) Debe estar redactada no idioma do país de exportación e uso.
- d) Unha vez que a substancia se rexistrou no sistema REACH, a ficha de datos de seguridade debe incluír o número de rexistro, así como os usos previstos.

Nota: Se a substancia acadou unha tonelaxe de venta na UE superior a 10 T/ano e rexistrouse no sistema REACH, é necesario engadir nos anexos os escenarios de exposición do ISQ (informe sobre a seguridade química). Esta adición de anexos dá lugar a unha FDS ampliada ou «e-FDS».

Implicacións da normativa que dá soporte ás FDS

Parece interesante destacar unha serie de implicacións que, en forma de obrigacións e responsabilidades, despréndense desta normativa:

- Segundo a normativa, a responsabilidade inicial respecto á elaboración dunha ficha de datos de seguridade é do fabricante ou do importador. Este, no posible, ten que anticiparse aos usos aos que vai destinarse a substancia ou o preparado e prevelos.
- Os importadores ou distribuidores que efectúen un reempaquetado ou un reetiquetado dun produto deben tamén preparar unha ficha de datos de seguridade. En xeral calquera que interveña na cadea de subministración deberá comprobar que a información é adecuada para os seus clientes, antes de transmitila.
- É importante insistir en que a responsabilidade, respecto ao contido dunha ficha de datos de seguridade, é do subministrador do produto perigoso aínda que este non sexa o autor da mesma. Por iso o subministrador debe asegurarse de que a persoa que a prepara está capacitada para facela, e isto debe significar que esa persoa ten os coñecementos e a experiencia necesaria.
- A obrigación de subministrar unha ficha de datos de seguridade é aplicable tanto se o produto químico está empaquetado e, por tanto etiquetado, coma se non o está. Os produtos químicos subministrados

a granel, por exemplo en cisterna ou por conducións, tamén necesitarán unha ficha de datos de seguridade.

- As substancias e preparados que non están clasificados como perigosos non están obrigados por esta normativa.
- Respecto ao receptor (destinatario) da ficha, a información recibida debe permitirle tomar todas aquelas medidas necesarias para protexer aos seus empregados e ao medio ambiente. Estas fichas son obviamente un punto de información moi importante para a prevención do risco químico e deben tratarse como documentos de uso xeral e estar a disposición dos traballadores ou dos seus representantes nos comités de seguridade, así como dos servizos médicos.

Obriga ineludible do empresario/a de informar/formar aos traballadores/as

O RD 374/2001 sobre a protección da saúde e seguridade dos traballadores/as contra os riscos relacionados cos axentes químicos durante o traballo indica no seu artigo 3 que a principal fonte de información que ten o empresario/a para pescudar as propiedades perigosas dos axentes, con obxecto de realizar a avaliación dos riscos derivados da súa utilización, é "a información que deba facilitar o provedor, ou que poida solicitarse deste, e que deberá incluír a FDS". Así mesmo, o artigo 9 do citado RD dispón que "o empresario/a deberá facilitar ás persoas traballadoras ou á súa representación, na forma adecuada, tendo en conta o seu vo-

lume e complexidade, información sobre os axentes químicos perigosos presentes no lugar de traballo, tales como a súa denominación, os riscos para a seguridade e a saúde, os valores límite de exposición profesional e outros requisitos legais que lles sexan de aplicación", aínda que tamén deberá facilitarlles "acceso a toda ficha técnica facilitada polo provedor, conforme ao disposto na normativa sobre clasificación, envasado e etiquetaxe de substancias e preparados perigosos". As disposicións deste artigo, relativas á obrigación do empresario/a de informar os traballadores/as sobre os riscos debidos aos axentes químicos, insisten en identificar as FDS como a principal fonte de información sobre o perigo dos produtos químicos, pero sinalan a conveniencia de seleccionar a información importante en cada caso e de explicar os datos contidos nas FDS que poidan ser de difícil comprensión para os traballadores/as.

Debido en moitas ocasións ás dificultades para a comprensión, interpretación e/ou valoración dos datos técnicos proporcionados polas FDS, convén como primeiro paso na utilización das FDS, que a empresa asegure, se é preciso mediante unha

breve formación sobre o tema, que o persoal coas competencias citadas comprenda e sexa capaz de interpretar a información contida nas FDS que poidan ter relación coa súa participación nas actividades laborais. Con esta finalidade pode ser útil dispoñer das *Notas Técnicas de Prevención nº 635 Clasificación, envasado e etiquetaxe das substancias perigosas, nº 649 Clasificación, envasado e etiquetaxe de preparados perigosos: RD 255/2003, nº 650 e 651 Clasificación de preparados perigosos para a saúde e o medio ambiente. Método convencional, nº 663 Propieda-*

des fisicoquímicas relevantes na prevención do risco químico, así como do Documento divulgativo do INSHT Guía para a interpretación e utilización das fichas de seguridade química.

Ligazón á [Guía FDS REACH](#).

Ligazón á sección da nosa web [Risco Químico](#).

FONTES:

- NTP 371: Información sobre produtos químicos: Fichas de datos de seguridade.
- NTP 686: Aplicación e utilización da ficha de datos de seguridade na empresa.

Depósito Legal:
C428-2012

Os contidos publicados son responsabilidade exclusiva do Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral da Confederación Intersindical Galega e non reflicten necesariamente a opinión da "Fundación Estatal para la Prevención de Riesgos Laborales F.S.P."

Edita: Gabinete Técnico Confederal de Saúde Laboral. www.cigsaudelaboral.org